

Οι επιπτώσεις από την εισαγωγή οργανωμένων αθλητικών δραστηριοτήτων στα σωφρονιστικά καταστήματα και έρευνα για δυνατότητα ύπαρξης αθλητικής φυλακής στην Ελλάδα

Καραμάνης, Εμμανουήλ

Πτυχιούχου του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Εισαγωγή

Η εργασία -πρόταση αυτή θα έχει σαν αρχικό στόχο, μέσα από την εξερεύνηση, τη μελέτη, την ανάλυση στοιχείων και των συνθηκών που επικρατούν στις ελληνικές φυλακές (Σωφρονιστικά Καταστήματα-Ιδρύματα) να διακρίνει και να διαπιστώσει πιθανότατα, πώς η εισαγωγή του Αθλητισμού σε μια πλατύτερη και οργανωμένη βάση, θα έχει άμεση ωφέλεια στους εγκλείστους κατ αρχήν και στο κοινωνικό σύνολο δευτερευόντως. Ταυτόχρονα να καταδείξει και τη μελλοντική αναγκαιότητα για τη δημιουργία Αθλητικής Φυλακής.

Αποφεύγοντας ιστορικές αναδρομές για την αποτελεσματικότητα των σωφρονιστικών πολιτικών στις τελευταίες δεκαετίες, ως παιδαγωγός πρώτιστα και μετά ως νέος γυμναστής-προπονητής, θεωρώ και στοχεύω με την παρούσα πρότασή μου, τη διερεύνηση για την απάλυνση αρχικά του ψυχικού πόνου, από την στέρηση της ελευθερίας, την προαγωγή της σωματικής ευεξίας του κρατουμένου (που αποτελεί και δικαίωμα) και τη φυσιολογική αν είναι δυνατόν επανένταξή του, μέσα από τις ιδιότητες που μόνο ο αθλητισμός και η σωματική άσκηση και ψυχολογία προσφέρει.

Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες εδώ και καιρό έχουν θέσει προβληματισμούς για μελέτες και αναζήτηση λύσεων μέσα από τη «διαχείριση» των συμπολιτών τους που βρίσκονται εγκλειστοί σε σωφρονιστικά καταστήματα. Σε πάμπολλες περιπτώσεις, ήδη λειτουργούν αμγώς αθλητικές φυλακές, λαμβάνουν χώρα συνέδρια, σχεδιάζονται προγράμματα, πρόσφατα δε ακόμη και σε χώρες της Αφρικής. Στην πατρίδα μας πέρα από πολλές και σοβαρές μελέτες αυστηρά κοινωνιολογικού περιεχομένου από διάφορους φορείς, υπάρχει πλήρης απουσία επιστημονικής εργασίας, ανάλυσης δεδομένων και κριτηρίων σχετικά με την εισαγωγή, κατανόηση, εκμάθηση και την αποτελεσματικότητα των αθλητικών δραστηριοτήτων σε κοινότητες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως αυτά της φυλακής.

Διεξαγωγή Έρευνας

Οι προτεινόμενοι τρόποι για σωστή ανάλυση και ακριβή προσέγγιση, θα πρέπει να περιλαμβάνουν ερωτηματολόγια στους εμπλεκόμενους όπως πχ κρατούμενους, σωφρονιστικούς υπαλλήλους, εγκληματολόγους, αθλητικούς ψυχολόγους καθώς και σε προπονητές - καθηγητές συγκεκριμένων αθλημάτων για να οδηγηθούμε ασφαλώς, στο αναμενόμενο, της πρακτικής αντιμετώπισης των συμπερασμάτων που θα εξαχθούν.

Ουσιαστικά αυτό που θα κληθούμε να μελετήσουμε και να βελτιώσουμε προφανώς, θα είναι τα δευτερεύοντα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του εγκλειστού ατόμου και στην ουσία να μεγαλώσουμε την αθλητική εμπειρία τους και την ατομική τους συμπεριφορά στα πλαίσια των κανόνων των επιλεγμένων από την αρχή αθλημάτων.

Τα ερωτηματολόγια στους κρατούμενους και οι συνεντεύξεις μαζί τους θα μας επιτρέψουν να διαγνώσουμε και να εξατομικεύσουμε τις ανάγκες τους για επιλογή αθλημάτων μαζί με σωματομετρικά και ψυχικά χαρακτηριστικά. Καθόσον ο εγκλεισμός και ο αθλητισμός ως έννοιες είναι αντιφατικές μεταξύ τους, υποχρέωσή μας θα πρέπει να είναι η κατανόηση για εμφύσηση στον εγκλειστο υποψήφιο της πνευματικής προσπάθειας που θα χρειαστεί πέρα από τη σωματική έτσι ώστε και οι δύο πλευρές να είναι σίγουρες και ξεκάθαρες για το ζητούμενο.

Θα ληφθούν υπόψιν από τη διεξαγωγή της διερευνητικής εργασίας οι πνευματικές δοκιμασίες που θα έχει υποστεί πιθανά το κάθε άτομο ή που το έχουν υποβάλλει και έχουν διαμορφώσει κάποιο καθεστώς ηττοπάθειας και αρνητικής επιθετικότητας χωρίς να του έχει παρασχεθεί ποτέ βοήθεια. Εδώ θα είναι και το κλειδί της επιτυχίας καθώς θα αναδειχθεί από τον προσδιορισμό των αληθινών απαντήσεων ο βαθμός που ο αθλητισμός με τις εκφάνσεις του, θα αποτελέσει την πρώτη ίσως αληθινή κοινωνική εμπειρία του. Ουσιαστικά θα ψαρέψουμε στα «θολά» νερά της κοινωνικής απαξίας με την «αξιοποίηση» του συλλογικού πνεύματος, της δίκαιης άμιλλας και του αθλητικού προτύπου.

Η μελέτη και ανάλυση του υπάρχοντος σωφρονιστικού κώδικα και του ποινικού κώδικα με τη ματιά του αθλητικού παρατηρητή ίσως αναδείξει εντονότερα το θέμα της χρήσης του ανώφελου και βασανιστικού «διαφορετικού χρόνου». Έτσι ίσως πείσουμε πως ο αθλητισμός είναι σημαντικός σύμμαχος στην καταπολέμηση του άγριου πόνου του εγκλεισμού και της στέρησης της ελευθερίας καθώς καλλιεργώντας τα ιδεώδη του αθλητισμού, ίσως συμβάλλουμε στην ομαλότερη επανένταξη των

κρατούμενων με τα καλύτερα εφόδια.

Αναμενόμενα Αποτελέσματα

Η σύζευξη αθλητισμού και ανθρωπισμού σε προβληματικές κοινότητες και ασταθείς κοινωνικά ομάδες καταφανώς θα δημιουργήσει την αναγκαία ενότητα στο κενό του υπό επανένταξη συνόλου ατόμων (εγκλειστών) και την ενστάλαξη σ' αυτά, κάποιων άγνωστων αξιών, όπως ο σεβασμός στον συνάνθρωπο, αυτοπεποίθηση και υπευθυνότητα. Οι συνδυασμένες αθλητικές δραστηριότητες θ' ανακωδικοποιήσουν την ύπαρξη των συμπολιτών μας και θ' αναβαθμίσουν ποιοτικά τη γνώση της συμπεριφοράς τους.

Η έρευνα με βεβαιότητα θα καταδείξει πως οι πιθανότητες ποινικής υποτροπής θα μειωθούν εντυπωσιακά γιατί κάθε αθλητής (κρατούμενος ή ελεύθερος) έχει καλύτερη ποιότητα «φρένων» σε ποικιλία κοινωνικών προκλήσεων. Ατυχήματα ίσως να συνεχίσουν να συμβαίνουν αλλά οι επιπτώσεις και οι «απώλειες» θα είναι ασύγκριτα μικρότερες.

Το αξιακό και ιδεολογικό φορτίο που προσωρινά ή συνήθως μόνιμα ο εγκλειστος το έχει σε χαμηλό σημείο, θα αναταθεί ασυνείδητα μέσα από τους αθλητικούς αυτοπεριορισμούς και η απορρόφηση για διδασκαλία και λειτουργία των κοινωνικών θεσμών θα είναι ευκολότερη και πειστικότερη.

Επίσης στην έρευνα θα αναζητηθούν και θα καταγραφούν λεπτομερώς οι θετικές συνέπειες και το τεράστιο οικονομικό όφελος που θα προκύψει απ την καλύτερη εικόνα της υγείας του κάθε κρατούμενου. Ασθένειες της φυλακής που τώρα «θερίζουν» στην κυριολεξία, όπως καρδιαγγειακά νοσήματα, διαβήτης, ηπατίτιδες, πνευμονοπάθειες και μια σειρά άλλων, θα μειωθούν δραματικά και το οικονομικό όφελος που θα προκύψει, θα λειτουργήσει υπέρ του κοινωνικού συνόλου.

Ένα μεγάλο ποσοστό των εγκληματικών συμπεριφορών οφείλεται στην άκαρπη προσπάθεια των ατόμων ν' αναλάβουν ευθύνες και θετικές πρωτοβουλίες. Η αρχέγονη ψυχική οδηγία και γενετική καταγραφή, αναζητώντας διέξοδο, σε περιβάλλον ψυχικά φορτισμένο (απ τον συγχρωτισμό με άλλους εγκλείστους, των μηχανισμών τιμωρίας κ.α.) οδηγείται ευκολότερα σε παθολογικές μορφές συμπεριφοράς, όπως βία, καταστροφικές τάσεις, αντικοινωνική εχθρική θέαση του συνόλου του κοινωνικού οικοδομήματος. Ο αθλητισμός εδώ δεν θα αποτελεί το ιδεολόγημα για λύση, αλλά την ουσιαστική τοποθέτηση χωρίς πειθαναγκασμό αλλά με περιθώριο στοχασμού, απέναντι στον «κακούργο», τον «ανώμαλο», τον «κλέφτη» και με διάθεση σύναψης νέου κοινωνικού συμβολαίου, για την σωματική εκγύμνασή

του και την βελτίωση της ηθικής στάσης του.

Γενικές τοποθετήσεις

Οι συμβατικές φυλακές απεδείχθη πως συντελούν δραματικά στην ανακύκλωση αναποτελεσματικών φαινομένων που υπηρετούνται ίσως αρκετές φορές με ευλάβεια από ένα σύστημα, που αδυνατεί να κατανοήσει τα γενικά κοινωνικά και οικονομικά θέματα και προωθεί πιθανά την παγίωση της ακινησίας με στενά συντεχνιακά οφέλη.

Ο ανθρωποκεντρικός προσανατολισμός της Ελληνικής κοινωνίας (με μικρές και ασήμαντες εξαιρέσεις) είναι δεδομένος. Η βαθιά ουμανιστική ριζωμένη άποψη (που και ιστορικά τεκμηριώνεται) ότι το κυρίαρχο στο «παγκόσμιο γίγνεσθαι» είναι ο Άνθρωπος, τροφοδοτεί την ελπίδα μου πως η «εξόδιος» λύση στο θέμα μετά την προτεινόμενη επιστημονική έρευνα θα είναι και η πολιτική «μάχη» για να πεισθούν οι θεσμικά υπεύθυνοι να κινηθούν προς την κατεύθυνση της ανάδειξης του αθλητισμού ως σημαντικού πυλώνα και στις ακραίες κοινωνικές παρυφές.

Βιβλιογραφία

Ζαρώτη, Νανούρη, Ψυχουντάκη «Ηθική ωριμότητα και αθλητική εντιμότητα» Simone Digennaro: Playing in the jail: sport as psychological tool for inmates

Foucault, M. (1977). Discipline and punishment. The birth of the prison. New York

De Maeyer M. (2005). Literacy for special target groups: prisoners. Paper commissioned for the EFA Global Monitoring Report 2006, Literacy for Life, Unesco

Καλλιόπη Σπινέλλη (2002) Οι φυλακές ανακυκλώνουν εγκληματίες (Δημοσίευση)